

POHJOIS-LAPIN ALUEYHTEISTYÖN KUNTAYHTYMÄ/PLAKY

LAUSUNTO LAPIN ÄES-
STRATEGIALUONNOKSESTA

30.1.2023

PLAKY-alueen osalta nostamme lausunnossamme huomioitavaksi erityisesti seuraavat seikat:

1.3. Lapin innovaatiotoiminnan haasteet

TKI-henkilöstön ja -panostusten epäsuhta yritysten ja korkeakoulujen välillä on huomattava. Vain 15% Lapin yrityksistä tekee yhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa ja alueen TKI-klusterit ovat yritysten keskuudessa heikosti tunnistettuja. Tulkitsemme tämän muiden syiden ohella johtuvan pitkälti siitä, että TKI-panostukset ja -henkilökunta ovat keskittyneet pitkälti Rovaniemelle ja Meri-Lapin alueelle, eikä Pohjois-Lapin alueella ole tälle toiminnalle laisinkaan luontaista näkyvyyttä ja kohtaamispaikkaa. Olemme toivoneet alueemme tutkimusasemille parempaa huomioarvoa sekä alueellamme jo olevan tiedon ja osaamisen kokoamista kampuustyypiseksi näkyväksi kokonaisuudeksi, joka palvelisi monipuolisesti vastaten osaavan opetuksen tarpeeseen, tiedematkailuun ja näyttelytoimintaan huomioiden myös kaivosteollisuuden. Tässä yhteydessä nostamme esille myös näkemyksemme siitä, että TKI-panostusten tulee jalkautua paremmin alueellemme ja tulla näkyviin ja helpommin löydettäviksi. Kokonaisuutena tällaiset alueelliset kampukset voisivat edistää TKI-toimintaa, tutkimustiedon hyödyntämistä sekä opetus- ja koulutustoimintaa merkittävästi.

Strategian päivityksessä painotetaan tutkimus- kehitys- ja innovaatioympäristöjen luomista ja vahvistamista liiketoiminnan kehittämisen edistämiseksi. Sodankylä on Lapin ja Suomen kaivosteollisuuden keskus, onhan kunnassa jo Kevitsan kaivos ja tulossa maailmanluokan Ikkarin ja Sakatin kaivokset. Kaivosteollisuuden TKI-keskuksen perustaminen Sodankylään olisi luonnollinen mahdollisuus.

2.1. Kiertotalous kestävän kasvun perustana

Alueemme kunnat näkevät kiertotalouden merkityksen ja kehittämisen tärkeänä. Erityisesti näemme sen tärkeyden ja merkityksen Sodankylän kaivosteollisuudessa, joka vahvasti laajeneva toimialana tulee huomioida tämän strategiapainotuksen rahoituksissa. Lisäksi näemme tärkeänä, että erittäin harvaan asutulla alueellamme kunnat voivat hakea kehittämistukea niihin kiertotalouden osa-alueisiin, jotka ovat

kuntien vastuulla, mutta pitkien välimatkojen ja pienten asukasmäärien vuoksi kalliitta toteuttaa nykyisillä toimintatavoilla.

2.2. Hyvinvointi- ja elämyspalvelut luonnosta

Kaikissa kolmessa alueemme kunnassa matkailu on merkittävässä roolissa ja luontoteemat ja vastuulliset palvelut kuuluvat toimialan menestykseen ja vetovoimaan saumattomasti. Haluamme kuitenkin tässä strategian painopisteessä nostaa esiin huolestamme siitä, että vastuullisten luontomatkailutuotteiden pariin on hyvin haastavaa päästä vastuullisesti julkisilla kulkuneuvoilla, etenkin pääsesonkien ulkopuolella. Esitämme, että Lapin ÄE-strategia ottaa rahoituspäätöksissä huomioon myös saavutettavuuden ja jatkuvan kehittämistarpeen matkaketjujen ja kulkuyhteyksien osalta. Rahoitusten tulisi sallia myös uusien reittien ja matkaketjujen kokeiluja. Toivomme tältä painopisteeltä myös rahoitusta metsien ja muiden alueiden monikäyttöisyyden tutkimiselle, kehittämiselle ja yhteistyömalleille.

2.3. Uusiutuvan energian ratkaisut omavaraisuuden edistäjänä

Alueemme pitkät välimatkat ja suuret vaihtelut esim. valon suhteen (aurinkopaneelit) haastavat vielä tässä vaiheessa nykyisiä energiaratkaisuja monin tavoin. Tältä strategian painopisteeltä odotamme kuitenkin sellaisia hankkeiden rahoituskriteerejä, joissa huomioidaan monipuolisesti alueemme erityispiirteet kuten maisema-arvot, metsien ja alueiden monikäyttöisyys ja toisaalta myös mm. kaivosteollisuuden välttämättömyys tarvittavien malmien saamiseksi, joita vihreän energian tuottaminen ja jakelu edellyttävät. Alueemme vielä puutteellinen latausinfra ja vetytalouden mahdollisuudet tulevat nousemaan ohjelmakauden aikana varmasti esille.

2.4. Teknologiat kestävän tuotannon ja palvelujen uudistajana

Tämä strategian painopiste nivoo alueellamme yhteen jo edellä kuvatut tutkimusasemien tietovarannot ja niiden vielä kovin vähäisen hyödyntämisen sekä kaikki alueemme merkittävät toimialat kaivosteollisuudesta ja malminetsinnästä kylmäteknologiaan sekä vastuulliseen matkailuun ja siihen liittyviin virtuaalisiin elämyksiin. Koska strategian tavoitteena on tukea alueen kärkitoimialojen kestävää kasvua ja strategian kohderyhmistä on ensimmäisenä mainittu yritykset, esitämme tämän painopisteen hankkeiden rahoituskriteereihin erityistä painostusta yritysten mukaan sitouttamiselle. Tavoitteena tulee olla yrityksissä olevan TKI-henkilöstön määrän kasvaminen korkeakoulujen sijaan.

Teknologiat kestävän tuotannon ja palveluiden uudistajana kytkeytyy Pohjois-Lapin saavutettavuuteen ja liikenteen uusiin teknologioihin, jotka kehittyvät nopeasti. Samaan aikaan kun valtion väylärahat teihin kutistuvat tai eivät ainakaan verotulojen vähetessä kasva, on tärkeää visioida saavutettavuutta ja liikkumista 20 vuoden

päähän. Sähköisen ilmailun mahdollistaminen alueella kehityshankkeiden avulla tukee elinvoimaa ja kestävää matkailua. Se yhdistää Pohjois-Lapin entistä paremmin koko Pohjoiskalottiin.

Utsjoki on EU:n pohjoisin ja arktisin kunta. Ilmastonmuutos etenee arktisella alueella tunnetusti nopeiten. Kevon tutkimusasemalla on mahdollista tehdä aidossa arktisessa ympäristössä ainutlaatuisia luonnontieteen tutkimusta, josta Kevolla on pitkä useamman vuosikymmenen kokemus. Sen aikasarjat monissa kasvi- ja eliölajeissa ovat kansainvälisesti ainutlaatuisia. Kevon aseman ympärille voisi kehittyä arktisen luonnontieteen kansainvälinen tutkimuskonsortio. Työtä tukisi myös Utsjoelle suunniteltu Lohikeskus, jonka selvityshanke alkaa pian.